

SUPLEMENT

LI 186 juny 2023

LLUITA
INTERNACIONALISTA

VIETNAM 1945: UNA REVOLUCIÓ OBLIDADA

**Els trotskistes
varen dirigir
una revolució
anticolonial
i de classe**

Unitat Internacional dels i de les Treballadores - Quarta Internacional (UIT-QI)

Viêt Nam

Els trotskistes van encapçalar una revolució oblidada

El març de 1973, va fer 50 anys, es retirava derrotat l'exèrcit ianqui a la guerra del Vietnam. Havien estat 10 anys ocupant i combatent al país, amb un saldo d'entre 966.000 i 3.010.000 vietnamites morts i 58.159 baixes i més de 1.700 desapareguts nord-americans que havien protagonitzat matances com les de My Lai. Sense aquest aliat essencial, el Sud es rendia el 30 d'abril del 1975, amb l'*Exèrcit Popular del Vietnam* prenent Saigon, i un any després es reunificava el país com a *República Socialista del Vietnam*. A hores d'ara, només queda el nom perquè el 1986 el govern va iniciar la restauració de la qual és símbol el seu ingrés a l'OMC el 2007.

Però si aquesta part de la història és més coneguda, no ho és tant la història prèvia. No la invasió francesa del s. XIX, que després de la II GM, va originar la *Guerra d'Indoxina* i va acabar amb la derrota i expulsió de les tropes gal·les el 1954, després de la derrota de Dien Bien Phu, encara que amb el país dividit en dos estats, el Nord i el Sud, que van acabar enfrontats a la *Guerra del Vietnam*, la fi de la qual citàvem al principi.

Ens referim al poc conegut, procés de revolució i contrarevolució colonial del 1945. I en ella, el significatiu paper del trotskisme, i el del estalinisme.

Partit Comunista Indoxinès i Oposició d'Esquerres

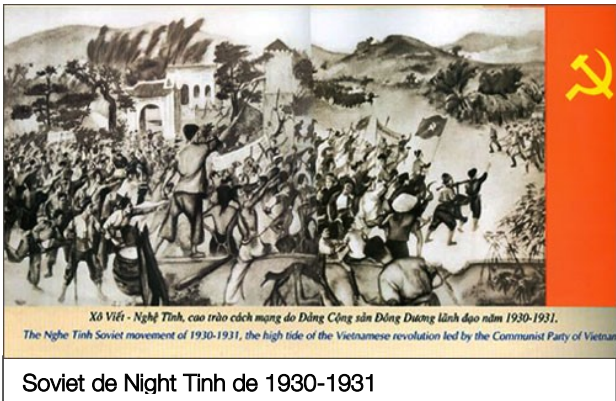
Als anys 1920 i 30, Indoxina era un país saquejat i governat per l'imperialisme francès, amb formes reaccionàries i feudals per mantenir el país en perpetu endarreriment i subdesenvolupament. Dividit en 3 províncies, Tonkín i Anam eren protectorats i Cotxinxina una colònia. Els primers eren anomenats els «*protegits francesos*», i eren administrats pels mandarins de la cort de Huê, sotmesos al règim jurídic feudal (amb penes d'apallissament, estrangulació, mort lenta...), però els cotxinxins, anomenats «*subjectes francesos*», estaven sotmesos a l'administració francesa amb el seu Codi Penal, que no era pas menys arbitrari. Més del 90% de la població eren combatius camperols reclamant la terra que treballaven, juntament amb un embrionari i també combatiu proletariat. La qüestió del poder de la classe obrera estava plantejada: **la «burguesia nacional» vietnamita era massa feble per dur a terme la revolució burgesa nacional contra el colonialisme**, ja que necessitava els francesos per protegir la seva propietat contra la classe obrera i els camperols pobres. Així, **la qüestió de la independència nacional vietnamita estava vinculada indissolublement, amb el progrés de la insurrecció dels obrers contra el capitalisme.**

Però la *Internacional Comunista* (IC) de Stalin estava abandonant la concepció que havia portat al triomf de la Revolució Russa i formulant la seva **teoria de la revolució per "etapes"** per als països colonials: primer la burgesa, després ja vindria l'obrera. La seva aplicació va ofegar en sang la revolució xinesa el 1926. Però seguint la mateixa concepció, Hồ Chí Minh¹ crea la *Joventut Anamita Revolucionària* (*Thanh Nien*) el juny de 1925, a Cantó (Xina),

no com a partit comunista o dels treballadors, sinó com a «*partit nacionalista amb una tendència socialista*». Només que, a la seva primera Conferència, el 1929, va trencar la seva ala esquerra i al cap de poc una altra per la dreta. El 1930, hi havia 3 *Partits Comunistes Indoxinesos*. Hồ Chí Minh, va cridar a una conferència a Hong Kong de reunificació en el *Partit Comunista Indoxinès (PCI)*, que es va afiliar a la III Internacional i, encara que durament reprimit el 1931, va créixer i es va estendre.

Tot i això, la IC havia iniciat el rumb ultraesquerranista sectari del «tercer període». A Occident, insurreccions «proletàries» sense la majoria de la classe obrera i atacant els socialdemòcrates com a «socialfeixistes»; i a Orient, va fundar soviets camperols també sense suports. Així, Hồ Chí Minh, va empènyer el moviment camperol de reivindicacions econòmiques cap a la insurrecció per enderrocar l'imperialisme colonial, i prendre el poder, creant soviets camperols a Ha Tinh i Nghe An, expropiant i repartint la terra el 1930-1931. Ofegats en sang amb bombardejos sobre la població i el PCI gairebé destruït, va desfermar-se un autèntic regne de terror per tot el país.

Soviet de Night Tinh de 1930-1931

Al PCI neixen dos grups d'oposició d'esquerra, un a Anam del Nord i un altre a Cotxinxina que critiquen la política dirigida per revolucionaris professionals «enviats per Moscou», que mai no consultaven les bases. El grup de Cotxinxina, es bolca al moviment obrer de Saigon i entre els *cullis*² constituint el grup clandestí *Thang Muoi (Octubre)*, dirigit per Hồ Hữu Tường³ i Dao Hung Long (àlies Anh Gia), que publica amb el mateix nom, Ta Thu Thâu, exdirigent de la Comuna de Cantó de 1927⁴, que havia adherit al trotskisme a França a partir del rebuig a la insurrecció de Yen Bay⁵ de 1930, va ser expulsat d'aquest país, precisament per manifestar-se contra les condemnes a mort dels insurrectes. En arribar a Vietnam, reuneix altres dissidents del PCI en el grup clandestí *Lluita*, obertament trotskista que publica *Cong San (Comunisme)*.

Bandera de Lluita

A finals de 1931 els dos grups es van fusionar al *Ta doi lap (Oposició d'Esquerra)*. Van mantenir *Thang Muoi (Octubre)* com a òrgan teòric i el *Ta doi lap tung thu (Edicions de l'Oposició d'Esquerra)* difonent clàssics marxistes en vietnamita. Va ser trencat per la repressió el 1932: la policia política va detectar les «impresmes». 65 militants i simpatitzants van ser detinguts, una trentena a Saigon⁶. El moviment de masses estava en un fort reflux, gairebé anihilat per la reacció francesa.

1933. Insòlit front únic entre estalinistes i trotskistes

Es va formar per a les eleccions municipals de Saigon, a l'abril de 1933, al voltant del reconegut revolucionari independent Nguyễn An Ninh⁷, amb el diari *La Lutte* que,

en ser legal, no va poder aparèixer en anamita. A l'acord, a més del com-promís amb la lluita colonial, el suport a obrers i camperols i als presos polítics i la denúncia de la tortura, s'inclouia el «rebuig a tot atac contra l'URSS i contra qualsevol dels dos

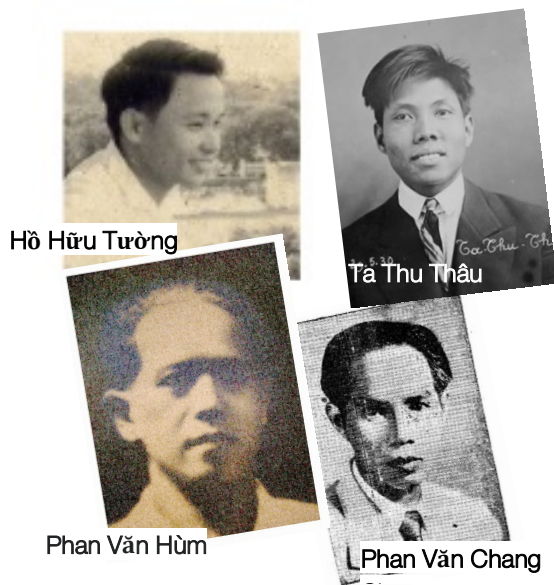
corrents» en el diari comú. Es van sumar a l'acord, nacionalistes d'esquerra. Al consell editorial, pels trotskistes estaven Ta Thu Thâu, Hồ Hữu Tường, Phan Văn Hùm⁸, Phan Văn Chang i Huynh Văn Phuong.

A la primera volta, la llista de treballadors va guanyar per una majoria aclaparadora i malgrat el sufragi restringit, a la segona van aconseguir dos escons que els hi van ser negats:

l'independent (més tard trotskista) Tran Văn Thach i Nguyễn Văn Tạo (hi ha foto). A les eleccions de 1935 van obtenir el 17% i a les municipals de Saigon van obtenir 4 escons, entre ells el de Ta Thu Thâu.

En paral·lel a *La Lutte*, es mantenia la premsa clandestina trotskista de *Thang Muoi (Octubre)*. Ta thu Tau, des de *La Lutte*, acumulava detencions des del 1933, entre elles, per arengar la vaga de conductors de tilburí⁹ contra la companyia de tramvies francesa el 1935, o fent xerrades a estudiants...

Hồ Hữu Tường

Tạ Thu Thâu

Phan Văn Hùm

Phan Văn Chang

Però, el 1935, davant la firma de Stalin amb Laval del «tractat franco-soviètic d'assistència mútua» que avalava la política militar francesa, a principis de 1936, Hồ Hữu Tường i Ngô Văn Xuyên¹⁰ es van retirar de *La Lutte*, per crear la *Lliga de Comunistes Internacionalistes per la Construcció Internacional*, publicant un setmanal, *Le Militant*, prohibit immediatament. El 1938 *Thang Muoi* va reaparèixer com a diari semi-legal i el 1939 es va publicar un diari legal, *Tia Sang* (*La Chispa*).

Mentre els trotskistes es desenvolupaven a Cotxinxina, la IC de Stalin adoptava la línia de col·laboració de classe del «front popular» i a França es concretava amb el de Blum. Com que els estalinistes tenien el control del diari *La Lutte*, van començar una campanya de suport al front popular francès, cosa que al Vietnam equivalia a donar suport a l'administració colonial, ara en mans de l'«esquerra de l'imperialisme». Des dels dos grups trotskistes es va denunciar, així com des de *Le Militant*, que acabava de reaparèixer de la mà d'Hồ Hữu Tường publicant el Testament de Lenin.

Tot i així, es va acordar la proposta d'impulsar un *Congrés* que plantegés les reivindicacions vietnamites al nou govern francès. El 13 d'agost del 1936, es va constituir el *Congrés d'Indoxina*, i va incloure representants dels partits burgesos: de fet, Nguyen Phan Long, líder dels Constitucionalistes, va ser elegit president. Els membres del *Congrés* d'Indoxina van incloure 2 Constitucionalistes,

2 Constitucionalistes d'esquerra, 1 estalinista, 4 trotskistes (Ta Thu Thau, Tran Van Thach, Ho Huu Tuong i Dao Van Long), 2 anarquistes i 3 Dones revolucionàries¹¹ (Nguyen Thi Luu, Mai Huynh Hoa, Nguyen Thi Nam). Els

Unió de Dones de Vietnam

Constitucionalistes van dimitir el 15 de setembre de 1936¹², en un *Congrés* en què la correlació de forces era evidentment trotskista. Les divergències es van ampliar a *La Lutte* perquè, mentre el PCI intentava acostar-se a la burgesia vietnamita, per crear un front popular, els trotskistes van impulsar els *Comitès d'Acció* que es van estendre des de Saigon a tota la Cotxinxina. De fet, el *Congrés* va organitzar les masses en els Comitès, de caràcter permanent, en llogarets, districtes, ciutats, fàbriques i professions, per formular demandes i perspectives per a la lluita per un Vietnam independent. Es van formar 600 Comitès d'Acció en el sud en un mes, celebrant reunions sovint diàries, reunint 10.000 persones, distribuint fulletons en números de fins a 450.000 i organitzant vagues. Els estalinistes van quedar en una posició insostenible quan el govern del Front Popular Francès va suprimir brutalment els comitès el 1937, va prohibir el *Congrés Indoxinès* i va empresonar Nguyen Van Tao, Ta Thu Thau i Nguyen An Ninh, els líders de *La Lutte*.

Aquell mateix any, Ta Thu Thâu va tornar a l'editorial de *La Lutte*. El 14 de juny de 1937 va ser la darrera reunió, quan Ta Thu Thâu va proposar una resolució sobre el front popular que els estalinistes es van refusar a votar: havien trencat el front únic¹³. Ta Thu Thâu va publicar l'article *Front popular de traïció*, cosa que li va guanyar immediatament una sentència de dos anys de presó. Mai no s'ha presentat més clarament davant de tota la classe treballadora la profunda diferència política entre l'estratègia del front popular i el front únic.

Partits trotskistes de masses

La Lutte ara declaradament trotskista, va guanyar un suport massiu, i tres delegats més van ser proposats i triats al Consell Municipal de Saigon: Ta Thu Thâu, Nguyen Văn

Tao i Duong Bach Mai. La quantitat de militants trotskistes va augmentar a 5.000 i la seva influència a la classe obrera pujava vertiginosament. Tot i la repressió, els empresonaments, les persecucions i la seva divisió (no van aconseguir centralitzar-se en un únic partit), el trotskisme vietnamita va créixer muntant, paral·lelament, organitzacions legals, semi-legals i clandestines. Els seus quadres eren figures públiques i van desenvolupar un ampli i enginyós sistema de propaganda oral i escrita. Els seus diaris (en francès i, després, en vietnamita), fullets i volants eren repartits massivament. Un informe de la policia política cita: *“La influència dels agitadors revolucionaris a favor de la IV Internacional va progressar a Cotxinxina, principalment en els mitjans obrers de la regió Saigon-Cholón. L'element obrer és més addicte al partit trotskista que al PCI”*.¹⁴

El 1937 els patrons francesos havien estat forçats a negociar amb les organitzacions obreres de base, dirigides per trotskistes. La seva influència sindical creixia, naixent la *Fédération Syndicale du Name Ky* sota el seu lideratge. Amb organitzadors actius en almenys 39 empreses a Saigon i Cholón, inclosa la planta de l'arsenal del govern, ferrocarrils, tramvies, companyia d'aigua i electricitat, la petroliera, empreses de processament d'arròs, tallers de ceràmica, refineries de sucre, destil·leries i als molls. Els trotskistes van ser la força predominant a l'onada de vagues de Cotxinxina a finals de 1936 i principis de 1937. El 1938, el seu candidat pel gremi de xofers de taxi va guanyar per una majoria aclaparadora. *La Lutte* va continuar apareixent i, el 1939, també en anamita: *Tranh Dau*.

Ta Thu Thâu, entrava i sortia de la presó: 1937, 1938, 1939... Una vaga general de ferroviaris va fer-lo tornar a la presó el 1937, i després d'una vaga de fam de 12 dies, va ser tornat a portar davant la cort de Saigon sobre una llitera. Estava semi-paralitzat¹⁵.

Davant la votació d'impostos per a la «defensa nacional» al Consell Municipal de Saigon, els estalinistes van votar a favor juntament amb els reaccionaris, amb els trotskistes a l'oposició, i es van guanyar així el suport popular. Així, el 30 d'abril de 1939, Ta Thu Thâu i Tran Văn Thach i Phan Văn Hum van ser electes pel Consell amb un 80% dels vots – tot i ser restringit i que molts obrers no van poder votar, van recollir els vots de la petita burgesia per la seva negativa a votar els impostos de guerra-, mentre que els estalinistes i els partits governamentals van compartir l'altre 20%. El PCI es va dividir, i gran quantitat de la seva base obrera es va unir als partits de la IV Internacional a què s'havien adherit el 1938. *“La nostra victòria és de tota la Quarta sobre la burgesia, naturalment, però més que res és sobre els seus agents socialdemòcrates i estalinistes”*¹⁶, van escriure a Trotski, els líders del grup *La Lutte*. Trotski els va posar d'exemple des de Coyoacán¹⁶.

Tot i les diferències de tàctiques i d'orientació política (especialment respecte a l'actitud davant el *Viet Minh*),

Lluita i LCI van jugar un rol revolucionari i d'independència política. A pocs llocs com al Vietnam les banderes de la Quarta Internacional van disputar la direcció d'un moviment revolucionari d'aquesta envergadura. Dirigents públics respectats, amb una inserció profunda en el moviment obrer i en la lluita electoral, amb diaris de gran tiratge i freqüència i que s'estenia, fins i tot, en un treball sobre els vietnamites exiliats a França amb una secció i un diari propi. El pes dels trotskistes era reconegut per tots. Des dels corresponents de guerra de la premsa burgesa fins a l'estalinisme que, per això, els va liquidar físicament.

Full de diari *La Lutte*. *“Acompanyats dels nostres tres camarades Tao, Thach, Thâu, els delegats dels vaguistes de la Companyia de Tramvies i Autobus arriben a casa de M Justin Godara, a qui demanaran arbitri en el conflicte”*

II Guerra Mundial

El setembre de 1939 va començar una repressió massiva a causa de l'esclat de la II GM: els partits van ser dissolts i hi va haver detencions massives. 800 trotskistes van ser arrestats al sud, 2000 a la resta del país. Ta Thu Thâu va ser jutjat a Saigon i sentenciat a presó; va escapar a Siam per rebre tractament mèdic, on va ser atrapat pels britànics i tornat als francesos que el van tancar al brutal camp de concentració de Poulo Condore (avui illa de Côn Đảo), on va ser torturat salvatgement, de

manera que, quan va ser alliberat, al final de l'ocupació japonesa, estava altre cop semi-paralitzat. Tran Văn Thach també va estar pres a Poulo Condore.

El 1940 el Japó va començar la seva ocupació d'Indoxina, encara sota el control nominal de l'administració Vichy. *“La resposta van ser importants aixecaments, a Tonkín, Cotxinxina, Annam... Els imperialsmes japonès i francès es van unir per reprimir feroçment aquests moviments populars”*¹⁷.

El 1941 naixia el *Việt Minh* (*Việt Nam Độc Lập Đồng Minh Hội - Lliga per a la independència del Vietnam*, amb dos PCs i dos partits nacionalistes burgesos),

defensant les llibertats democràtiques, i sense la reforma agrària, (encara que ho “compensaven” amb el caràcter agrari que li donava incloure la confiscació de la propietat dels «feixistes» japonesos, francesos i indoxinesos i de la propietat de l'Església, ja que tots s'havien alineat amb els invasors). Naixia amb el suport econòmic, logístic i militar no només del Kremlin sinó també dels nacionalistes xinesos del Kuomintang, i dels EUA, tots dos en guerra contra el Japó. Durant 1941-42 Hồ Chí Minh va estar traduïnt, entre altres, una versió del *“Curs Breu de Stalin: Història del Partit Comunista de la Unió Soviètica (Bolxevic)”*, amb calúmnies contra l'Oposició d'Esquerra i una distorsió deliberada de les històries de Lenin i Trotski. Poc després, va ser empresonat pels xinesos.

Entre 1944 i 1945, les requisites d'arròs dels japonesos, unides als tifons amb les conseqüents inundacions i trencaments dels dics, i els atacs ianquis contra els transports, van provocar una terrible fam en què potser 2 dels 10 milions de nord-vietnamites van morir d'inanició a la regió de Tonkin.

La Revolució d'agost

El març de 1945, el Japó va donar un cop que va desplaçar a l'administració francesa. Fins aleshores, l'ocupació japonesa s'havia recolzat, tant en els funcionaris del règim col·laboracionista del mariscal Pétain com en Bảo Đại, l'emperador, titella de l'Estat vietnamita. Però, l'alliberament de París i la proclamació del govern provisional del general De Gaulle l'agost del 1944, juntament amb el daltabaix general de les forces de l'Eix a Europa, havia canviat el panorama. El Japó, que va mantenir l'ocupació, va concedir la independència a l'Imperi de Vietnam i als Regnes de Laos i Cambodja, amb la condició que fossin els seus aliats militars. Però a l'agost, després de les bombes atòmiques d'Hiroshima i Nagasaki, el Japó es va rendir, obrint un buit al Vietnam que va desencadenar una **situació revolucionària** amb diverses forces competint pel poder.

D'una banda, a l'agost, el *Việt Minh* va prendre el control de Hanoi amb la política estalinista de pacte amb els aliats, decidit a donar-los suport al Vietnam com a camí cap a l'“alliberament nacional”. Així, no reclamaven la independència, sinó que, per demostrar la seva “serietat”, van reprimir totes les iniciatives obreres acusant-les de trotskistes. A Saigon, el *Front Nacional Unit (UNF)* format per nacionalistes com el *Partit per a la Independència del Vietnam, la Joventut d'Avantguarda* i sectes religioses com *Hoa Hao* i *Cao Dai*, es va fer càrrec del govern.

19/8/1945:
assalt al govern colonial a Hanoi.
2/9/45, Ho Chi Minh proclama la República Democràtica provisional

D'un altra banda, a finals del 1944, Ta Thu Thâu havia sortit de presó i va treballar a la zona de Tonquin, per construir el *Partit Socialista dels Treballadors-PST (Đan xa avui tho thuyen)* a partir del seu grup *Lluita*. el *Tranh Dau* va aconseguir una tirada de més de 15.000 exemplars. Va unir militants trotskistes de Hanoi, com Luong Duc Thiệp¹⁸, Khuong Huu An i altres que publicaven *Chien dau (Combat)* com a PST del Nord, i va participar en reunions clandestines d'obrers i camperols a les àrees mineres de Nam dinh, Haiphong i Hai duong. I al sud, el grup *Octubre* es va reconstituir com a *Lliga Comunista Internacional (LCI)*.

Els Comitès del Poble, organismes de poder dual

El punt culminant dels aixecaments del període, va ser la creació d'una **comuna obrera a la província de Tonkin**. Segons el membre de LCI i testimoni presencial, Ngô Văn Xuyét: *"Els miners d'Hoa-gay al districte de Camphu (... amb una població de 300.000 habitants) (...) van establir comitès de treballadors i (...) un govern veritablement proletari. Els treballadors van prendre les mines, els*

tramvies, els ferrocarrils i el sistema de telègrafs, van arrestar els patrons i la policia i van destruir l'aparell local del vell estat imperialista... Tots els mitjans de producció van ser posats sota el control directe d'un comitè de gestió elegit pels mateixos treballadors i completament controlats per ells. Es va posar en vigor el principi d'igualtat de remuneració per a tots els nivells de treball manual i intel·lectual. L'ordre públic va ser mantingut per treballadors armats. Durant els tres mesos de la seva existència (des de finals d'agost fins a desembre de 1945), aquest primer govern proletari va fer funcionar amb normalitat la producció minera, va assegurar la vida econòmica de la regió, va dur a terme una intensa lluita contra l'analfabetisme i va portar prestacions per malaltia."¹⁹

Van seguir els **comitès populars a Saigon**: *"El 19 d'agost, els treballadors del districte Ban Co de Saigon van ser els primers a passar a l'acció i van crear el primer comitè popular al sud. Alguns van sortir al carrer amb rifles de l'exèrcit que havien robat als japonesos i amagats durant mesos. Altres portaven pistoles de diversos i dubtosos orígens";* afirma Lu Sanh Hanh, membre de LCI que ho va viure. La LCI va ser molt activa en l'impuls dels comitès locals, **organitzant-ne més de 150 en tres setmanes, mentre mantenia les seves pròpies impremtes i premsa, i cada tres hores, les seves directives polítiques s'enviaven en comunicats.** Els **Comitès del Poble** (amb antecedents als Comitès d'Acció de la lluita obrera a la dècada del 30, on s'havien destacat els trotskistes), **van reemplaçar l'administració que havia col·lapsat i ràpidament adquirien característiques soviètiques de**

doble poder als suburbis. *"El districte de Phú Nhuận, el de major concentració obrera de la ciutat, va triar el seu comitè popular, va proclamar l'abolició completa del règim anterior i que, a partir de les 10 del matí del 20 d'agost, aquest comitè seria considerat únic poder legal al districte"*²⁰. Paral·lelament, al camp s'ocupaven terres, alhora que s'arrestava (o afusellava) funcionaris colonials, policies i dignataris acusats d'"**enemics del poble**".

Vietnam era ara al zenit de l'efervescència revolucionària. El *Vết Minh*, on s'havia dissolt el PCI d'Hồ Chí Minh, havia construït la seva base guerrillera contra el Japó al nord, i també el 19 va prendre el Palau de Govern de Hanoi, la capital.

El 21 d'agost els grups de dreta agrupats al *Front Nacional Unit* van organitzar una manifestació de 300.000 persones exigint la independència, per tal d'escapar el moviment. Uns dos-cents trotskistes de la LCI es van sumar a la marxa exigint armament dels treballadors, una assemblea nacional i un "*govern de treballadors i camperols*", amb pancartes de "*Terra per als camperols i nacionalització de la indústria sota control dels obrers*" i banderes de la Quarta Internacional. Diverses desenes de milers d'obers es van unir darrere dels seus estendards, i cap al final del dia un **Comitè Central provisional va ser establert per als Comitès del Poble, amb una guàrdia obrera per a l'àrea de Saigon-Cholón**, sota el lideratge del trotskista Trần Đình Minh (conegut com Nguyễn Hải Au i activista del dipòsit de tramvies de Go Yap).

Columna trotskista del 21 d'agost a Saigon

Davant de tot això, els estalinistes del *Vjêt Minh* van forçar el *Front Nacional Unit* a fusionar-se amb ells el 23 d'agost, i dos dies després van establir un govern de facto, mitjançant un cop realitzat amb els nacionalistes de dreta i dirigit per l'estalinista Tran Văn Giàu. A les cinc del matí tots els llocs governamentals van ser ocupats sense que la població se'n adonés. "*El Vjêt Minh va arribar al poder amb totes les classes dirigents de la societat darrere seu i amb l'aparell d'estat burgès complet*", va comentar un dirigent trotskista vietnamita.²¹

Una setmana més tard, davant d'una massiva manifestació Ho Chi Minh va proclamar la *República Democràtica del Vietnam* amb un govern provisional, en què va sumar als partits nacionalistes burgesos i religiosos (*Vnqđđ, Hòa Hào, Cao Đài*). Va fer una crida a l'ordre, a la constitució d'un Estat burgès democràtic, part del bloc aliat que havia derrotat el Japó, amb l'expectativa que aquests aliats avalessin la independència vietnamita, i així alhora que deia proclamar la independència, irònicament, donava la benvinguda a l'arribada de les tropes imperialistes aliades.

Insurrecció i contrarevolució

Frenar la revolució era una prioritat, tant per a l'imperialisme com per a l'estalinisme, cadascun per les seves raons. A la Conferència de Potsdam, Stalin havia acordat amb els EUA i la Gran Bretanya que Indoxina tornés a les mans d'un imperialisme francès que buscava reconstruir-se amb el suport del *Partit Comunista (PCF)*, integrat de ple al govern de De Gaulle, organitzant el desarmament dels maquis. Mentrestant, serien les tropes angleses (pel sud) i del Kuomintang xinès (pel nord) les encarregades de restablir l'ordre a la transició.

Les primeres declaracions del nou règim nacionalista del *Vjêt Minh* van ser sinistres, condemnant l'ocupació de terres i garantint la restitució de la propietat als terratinents. "*Aquells que incitin els pagesos a apoderar-se de la propietat de la terra seran severament castigats sense pietat. Encara no hem fet la revolució comunista que resoldrà el problema agrari. Aquest govern és només un govern democràtic. Per tant, no està en condicions de dur a terme aquesta tasca. El nostre govern, repeteixo, és un govern democràtic burgès, encara que els comunistes són els qui realment estan al poder*"²², va dir Nguyen Văn Tao, Ministre de l'Interior, el 27 d'agost. I el 1r de setembre el govern va publicar una declaració dirigida contra els trotskistes: "*Aquells que incitin el poble a prendre les armes seran considerats com sabotejadors i provocadors, enemics de la independència nacional. Les nostres llibertats democràtiques seran garantides pels Aliats democràtics.*"²³

La LCI, va organitzar milícies dels Comitès Populars. A la manifestació del 2 de setembre en rebuig al desembarcament, **Lluita va desfilat amb armes** en una nombrosa columna (cròniques de l'època diuen 18 mil). Grups nacionalistes, desencantats amb l'orientació del *Vjêt Minh*,

van oferir sumar-se amb armes i homes. La manifestació va ser metrallada, provocant desenes de morts i ferits. En resposta, **els Comitès del Poble es van estendre per tot Vietnam, en particular al sud de Saigon, declarant-se l'únic poder revolucionari, i confederant-se a nivell nacional.**

El 4 de setembre, el comitè popular revolucionari de Saigon va fer **una crida a l'expropiació de les fàbriques**. La resposta del govern del *Vjêt Minh* va ser la repressió. El 6 va desfermar un atac propagandístic contra els trotskistes.

L'endemà, l'estalinista Tran Văn Giàu va ordenar el desarmament de totes les organitzacions no governamentals amb l'única excepció de la "*guàrdia republicana*"

del *Vjêt Minh*. Tot això, pocs dies abans del desembarcament de les tropes aliades britàniques, que es van reforçar amant presoners de guerra japonesos.

"Guàrdia republicana" del *Vjêt Minh* a Saigon

En qualsevol cas, el 12 de setembre els Comitès del Poble i la LCI van denunciar el *Vjêt Minh* per la seva política de desarmar les masses i les seves apel·lacions a la «calma» davant de la reocupació francesa. La resposta dels estalinistes va ser ràpida. La tarda del 14 de setembre, a les 4.30, el cap de policia, Duong Bach Mai, va enviar un destacament armat a envoltar el centre dels Comitès del Poble que estaven en plena assemblea, els va detenir i va destruir el seu local.

Durant la nit del 22 al 23 de setembre de 1945, les tropes franceses, recolzades per *Gurkhas* comandats per oficials britànics, van tornar a ocupar llocs estratègics de Saigon i van declarar la llei marcial, el *Vjêt Minh* es va retirar al camp, mentre continuava tractant de negociar amb els aliats.

Encara que havien estat desarmats i desmoralitzats pel *Vjêt Minh*, **els obrers de Saigon van reaccionar amb una**

insurrecció armada. Les àrees i suburbis obrers van ser presos pels revolucionaris sense cap mena de direcció, van assetjar les tropes imperialistes que controlaven el centre, van atacar el port i els dipòsits van ser incendiats. Els arbres van ser tallats, els cotxes i camions van ser bolcats i es van aixecar barricades. El 24 els grups revolucionaris van dirigir una marxa pel Boulevard de la Somme i van incendiar el mercat. Segons Ngô Văn Xuyết, no eren un grup homogeni: hi havia des de membres dels comitès populars, la *Juventut d'Avantguarda*, sectes religioses i fins i tot grups estalinistes per fora de la línia del partit. Van prendre *"les armes espontàniament, de vegades, canyes de bambú esmolades, armes robades o preses a soldats japonesos i es van organitzar ràpidament en milícies populars i comitès revolucionaris del poble. Els pagesos van començar a apoderar-se de les terres i els obrers de les fàbriques que pertanyien, sobretot, als francesos. Totes aquestes iniciatives revolucionàries van ser prohibides pel comitè governamental de Nam bo amb Tran Văn Giàu, Nguyen Văn Tao i Duong Bach Mai, els tres ministres i dirigents del PC indoxinès. (...) "Armament del poble! Quina provocació trotskista respecte als Aliats! Calla que les milícies populars tornessin totes les seves armes, fins i tot els bambús esmolats, al comitè governamental que les tornaria als japonesos, ja que aquests últims n'havien de rendir compte als britànics que els havien confiat el manteniment de l'ordre i la defensa de la llei Comitès revolucionaris! També una provocació trotskista! La terra als pagesos! Les fàbriques als obrers! També provocacions trotskistes! Així, els dirigents stalinistes s'oposaven a totes les iniciatives populars que haguessin garantit l'alliberament nacional i la revolució agrària.*"²⁴

Els treballadors del gran dipòsit de tramvies de Go Vap prop de Saigon, al costat de la LCI, van organitzar una milícia amb 60 treballadors i recolzada per quatre-cents obrers més, que es van negar a enarborar la nova bandera nacionalista del *Vệ t Minh* sobre el seu dipòsit i van hissar la vermella del socialisme internacional. Les milícies van cridar els obrers de Saigon-Cholon a armar-se i preparar-se per al xoc inevitable amb l'imperialisme francès i britànic. Els trotskistes del grup *Lluita van plantejar "un suport crític al govern del Vệ t Minh"*, i van cridar a la formació de comitès de defensa dels obrers, l'armament del poble i la creació d'una **assemblea popular.**

El *Vệ t Minh* va tornar a començar les negociacions amb els francesos, per escapar el moviment revolucionari. L'1 d'octubre van acordar una treva que només va servir per a que els francesos portessin més tropes. Però els combats van seguir: el trotskista Ngô Văn Xuyết relata que una columna de dos-cents del grup *Lluita* van ser "massacrats" pels francesos el 3 d'octubre al pont de Thi Nghe. Atrapats entre els francesos i el *Vệ t Minh*, hi hauria pocs supervivents²⁵.

Els estalinistes van erosionar el poder dels comitès populars a les zones urbanes, amb la demagogia

nacionalista, la força de les armes i els assassinats de la policia secreta estalinista *Ty Cong-Au*. La comuna minera de la regió d'Hòn Gai, a Tonkin, va ser dissolta per les tropes del govern provisional d'Hồ Chí Minh i els consells obrers esclafats. Al camp, el *Vệ t Minh* va tornar les terres ocupades per camperols als seus amos originals. **Hồ Chí Minh s'esforçava per mantenir, costés el que costés, l'aliança amb l'ombra de burgesia vietnamita que l'acompanyava al seu govern d'unitat nacional, consumant la seva política contrarevolucionària.**

El 5 d'octubre, van arribar els reforços francesos amb el general Leclerc, disposat a restaurar l'ordre i "*construir una Indoxina forta dins de la Unió Francesa*". Els mesos següents, els francesos van recuperar el control del Vietnam amb el consentiment del *Vệ t Minh*. Al març de 1946, **Hồ Chí Minh va signar un acord per rebre els**

General Leclerc passant revista als *gurkes* de l'exèrcit britànic

francesos al nord i reunificar el país sota control francès. Mentrestant el moviment obrer, i la seva direcció trotskista amb ell, estaven sent destruïts físicament pels imperialistes. La milícia del dipòsit de tramvies dirigits per Nguyen Hai Au, juntament amb Tran Dinh Minh, un jove líder també del tramvia i de la LCI, es va obrir camí fins a la Plaine des Joncs, on vint combatents del destacament, i els seus líders, van ser assassinats en combat amb els francesos el 13 de gener de 1946. Altres tres van ser assassinats pel *Vệ t Minh*.

Hồ Chí Minh i els trotskistes

1 - El problema del trotskisme no és una lluita entre les tendències al si del Partit Comunista xinès¹. Perquè entre comunistes i trotskistes no hi ha cap llaç, absolutament cap llaç. És un tema que concerneix el poble sencer: la lluita contra la pàtria.

(...) 3 - Els trotskistes xinesos (com els trotskistes d'altres països) no representen un grup, molt menys un partit polític. No són més que una banda de malfactors, de gossos de caça del feixisme japonès (i del feixisme internacional).

4 - A tots els països, els trotskistes es van donar bons apel·latius per emmascarar la seva bruta tasca de bandits. Per exemple, a Espanya s'anomenen Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM). Sabieu que són ells els que constitueixen els rius d'espies a Madrid, a Barcelona i en altres llocs, al servei de Franco? Són ells els qui organitzen la cèlebre "cinquena columna", organisme d'espionatge de l'exèrcit dels feixistes italians i alemanys. Al Japó, es diuen Lliga Marx-Engels-Lenin (MEL). Els trotskistes japonesos atrauen els joves a la seva lliga, després els denuncien a la policia. Busquen penetrar al Partit Comunista Japonès amb l'objectiu de destruir-lo des de dins. Segons la meua opinió, els trotskistes francesos, actualment organitzats al voltant del grup Revolució Proletària es van fixar com a meta sabotejar el Front Popular. (...)

5 - Els trotskistes no són només enemics del comunisme, sinó també enemics de la democràcia i el progrés. Són els traïdors i els espies més infames.

Potser han llegit les actes d'acusació dels processos a la Unió Soviètica contra els trotskistes. Si no les han llegit, els aconsello que ho facin i que les facin llegir als amics. És una lectura molt útil. Els ajudarà a veure el veritable rostre repugnant del trotskisme i dels trotskistes.(...) Carta de Hồ Chí Minh al PCIndochino, Kweilin, 10/05/1939¹

I la conclusió és òbvia: «...Pel que fa als trotskistes: ni aliances, ni concessions són possibles. Hem de fer el nostre major esforç per desemascarar-los com a agents dels feixistes. Han de ser aniquilats a nivell polític...» Hồ Chí Minh. Informe a la Comintern, juliol de 1939¹

En manifestacions de la dècada de 1960, a la Gran Bretanya, alguns manifestants responien a "Ho, Ho, Hồ Chí Minh, we will fight and we will win" (Ho, Ho, Hồ Chí Minh, lluitarem i vencerem), en honor a l'estalinista vietnamita, amb: "Ho, Ho, Hồ Chí Minh, how many Trots did you do in?" (Ho, Ho, Hồ Chí Minh, quants trotskos vas matar?)¹. Tot i això, en general, poc se'ls ha recordat: a la liquidació de l'estalinisme se li va sumar el paper d'Hồ Chí Minh en la lluita contra els EUA, que portaria a exaltar-lo, oblidant el seu passat. Els primers estudis històrics sobre el trotskisme vietnamita van aparèixer a la dècada del '80 i el '90 quan van començar a publicar-se treballs com els de Ngô Văn Xuyết, un dels supervivents, que buscaven reconstruir aquesta història.

Segui aquest un petit reconeixement a l'enorme tasca revolucionària per la qual van donar la seva vida. El nostre homenatge més gran, seguir la seva lluita

Fins i tot el socialisme, sempre!

Liquidació dels revolucionaris

El *Vệ Minh* no tolerava que cap grup s'atrevis a formular la menor crítica i els liquidava físicament, aprofitant per complir la promesa feta per Hồ Chí Minh a Stalin el juliol de 1939 de liquidar els trotskistes. Els militants del grup de *Lluita* van ser les primeres víctimes del terror estalinista. Mentre estaven reunits per coordinar la lluita armada contra els francesos al capdavant Gia Dinh, van ser envoltats pel *Vệ Minh* en un temple a Thu Duc. Van ser arrestats, reclosos a Ben Suc i afusellats. Entre ells, Tran Văn Thach²⁶, que havia estat alliberat del camp de concentració Poulo Condore només algunes setmanes abans. Ta Thu Thâu havia partit a Tonkin per organitzar l'ajuda a la fam, i va ser arrestat en tornar a Quang Ngai, per ordres de Tran Văn Giàu, un vell graduat de l'escola de Stalin a Moscou. La popularitat de Ta Thu Thâu era tan gran que, sotmès a "judici", va ser absolt per tres vegades pels "Comitès Populars" del mateix *Vệ Minh*. Per evitar un altre desastre, va ser afusellat sense cap més tràmit una nit de setembre de 1945, per ordre directa de Tran Văn Giàu. Davant d'un fiscal, havia declarat: "Soc revolucionari, i revolucionari romandré mentre hi hagi sang a les meves venes"²⁷. Així va ser. El 1946, en ser interpellat a París Hồ Chí Minh, va respondre: "Thâu va ser un gran patriota i l'hem de plorar, però tots els que no segueixin la línia que he traçat seran descartats"²⁸.

Com abans a la revolució espanyola, els grups de tasques estalinistes es van acamissar amb trotskistes i revolucionaris conse-qüents, el supervivent Ngô Văn Xuyết ho compara amb els "Judicis de Moscou". Els dirigents obrers i intel·lectuals més reconeguts van ser passats per les armes. Ho Vinh Ky, una doctora que havia estat membre del govern, però simpatitzava amb els trotskistes, va ser afusellada juntament amb líders de *La Lutte* el setembre de 1945. Al costat del citat Trần Văn Thach, Nguyễn An So, Nguyễn Văn Tien -recentment alliberat de Poulo Condore-, Phan Văn Chanh, i altres treballadors van ser assassinats a Kien-An el 23 d'octubre de 1945. Phan Văn Hùm

“va desaparèixer” a les àrees controlades pel *Viet Minh* a Cotxinxina i Nguyễn Thi Loi va ser assassinat a Bin Dang (Cholon) l'octubre de 1945. També van ser perseguits els trotskistes de la LCI: Lê Ngọc, un treballador de tramvies i membre del CC, va ser assassinat a punyalades pel *Viet Minh* el gener de 1946; Nguyễn Văn Ky, obrer metal·lúrgic i líder sindical, torturat fins a la mort per la *Ty Cong-Au*, a principis de 1946²⁹. Hinh Thai Thong, de *La Lutte* va ser arrestat mentre presidia una reunió de delegats intercomunals esbudellat per una banda, de *Viet Minh* a My Tho l'octubre de 1945 i, per una altra, enterrat en una fossa comuna amb centenars. Huynh Van Phuong, que havia anat a Hanoi el 1936, on va fundar el grup *Le Travail* amb Vo Nguyen Giap, Tran Huy Lieu, Khuat Duy Tien i altres, va ser assassinat pel *Viet Minh* el 1945. Le Van Vung, secretari general del consell regional de Saigon-Cholon, va ser assassinat pels francesos el 16 de setembre de 1945, gràcies a la col·laboració del *Viet Minh*. Nguyen Huong, un treballador de tramvia de 14 anys i líder de la forta milícia de treballadors dels tramvies Go Vap va ser assassinat per la policia estalinista *Ty Cong-A* el juliol de 1946.

Detencions massives franceses

Els francesos van tornar a imposar el domini colonial directe. El 19 i el 20 de desembre els francesos van començar a desarmar la milícia del *Viet Minh*, que es va retirar a la jungla del nord i va començar la guerra de guerrilles per la independència. Però la seva línia reformista el va portar a demorar perillosament el llançament de la reforma agrària: **la lluita guerrillera es va fer en nom de la unitat nacional amb la burgesia.** Només “el 1953 el partit i el govern van decidir realitzar la reforma agrària per alliberar les forces de producció i donar un impuls més vigorós a la resistència” confessa –el general del *Viet Minh*(NE)- *Giap*. **A partir d'aquell moment, la guerrilla vietnamita es transforma de**

Guerra d'Alliberament Nacional en Revolució Agrària. L'heroisme mitològic dels lluitadors vietnamites té aquesta explicació última”³⁰ I, llavors sí, expulsarien els francesos el 1954.

General Giap

M. Esther del Alcázar i Fabregat

210 trotskistes van ser assassinats a Thi Nghe el setembre de 1945 pels britànics. Un nombre desconegut van ser assassinats després d'arrestos massius per part del *Viet Minh* a My Tho, Tan An, Ben Hoa, Can Tho, Tay Ninh i a Kien An l'octubre del 1945.

Tres quartes parts dels membres de la secció vietnamita de la IV Internacional a l'exili (*Groupe communiste internationaliste du Vietnam*) a França, van “desaparèixer” després de ser deportats al Vietnam el 1950-51.

Notes

1. **Ho Chi Minh**, nascut Nguyễn Sinh Cung, 19/05/1890 – 2/07/1969
- 2 Culís: carregadors i treballadors molt pobres poc qualificats
- 3 **Hồ Hữu Tường** (1910-1980). D'una família camperola molt pobra, va ser guanyat al trotskisme a França, va organitzar la LCI, però el 1939 va abandonar el marxisme. La qual cosa el va salvar de Poulo Condore. Per la seva crítica al president del Vietnam del Sud, Ngô Đình Diệm, va ser empresonat i condemnat a mort, de la que el va salvar Albert Camus amb d'altres intel·lectuals francesos. A 1967, va ser triat per la Cambra de Representants de la República de Vietnam, però a 1975, va ser detingut en una manifestació i enviat a reeducació durant 5 anys, i poc després de sortir, va morir.
- 4 **Comuna de Cantó**: va ser una insurrecció que va prendre el poder a la ciutat industrial de Cantó, Xina, durant 4 dies al desembre de 1927. El resultat va ser sagnant: milers de treballadors xinesos i comunistes van ser assassinats pels homes del Kuomintang de Tchang Kai-shek.

5 **Insurrecció de Yen Bay** va ser un motí de soldats vietnamites a l'exèrcit colonial francès el 10/02/1930 impulsat pels civils del *Viet Nam Quốc Dân Đảng* (Partit Nacionalista Vietnamita, l'equivalent al Kuomintang xinès). Va acabar amb 52 condemnes a mort, presó i desterraments.

6 Extret de Ngô Văn Xuyet, *Una guerra de cent anys*. Les Cahiers du Mouvement Ouvrier, N° 16, CERMTRI, desembre 2001-gener 2002, <https://www.marxists.org/espanol/NGo/2001/octubre20.htm>

7 **Nguyễn An Ninh** (6/9/1900, Chợ Lớn, i va morir al penal francès de Poulo Condore, Chợ Lớn, el 14/8/1943), reconegut periodista radical independent que des de les pàgines de la *Cloche Fêlée* (en al·lusió a Baudelaire) publicava el Manifest Comunista i cridava a rebel·lar-se a pagesos i joves. Va construir un moviment amb el seu nom, però a les eleccions de 1937, va acceptar estar a les llistes del PCI que van ser derrotades pels trotskistes. Va ser detingut el 1939, i probablement va ser assassinat al penal de Poulo Condore. Va ser “rehabilitat” i nomenat “Màrtir de la Revolució” el 1980.

8 **Phan Văn Hùm** (9/4/1902 - 1946) periodista i filòsof. El seu pare era un budista educat i petit terratinent. Va ser guanyat al trotskisme a França. Va recórrer el camp amb Nguyễn An Ninh i va ser impulsor de la LCI. Ho Chi Minh li va proposar entrar al govern provisional: es va negar i va combatre al pont Thi Nghe a l'octubre de 1945. Va aconseguir fugir, però va ser perseguit per la seguretat del Vietminh dirigida per Dương Bạch Mai, atrapat i executat.

9 Tilburi: carruatge de dues rodes estirat per un cavall.

10 **Ngô Văn Xuyết** (1913 a Saigon, 1/1/2005 a París), militant trotskista de LCI vietnamita. Refugiat a França el 1948, va treballar com a electricista a la fàbrica Simca a Nanterre i va militar a *Groupe Communiste de Conseils*. Va escriure *Vietnam: revolució i contrarevolució sota el domini colonial* i sobre la militància al Vietnam, *En el país de la campana trencada* (en francès, *Au pays de la cloche fêlée, tribulations d'un Cochinchinois à l'époque coloniale*)

11 Dones revolucionàries: *"Reduir els lloguers i les taxes d'interès! - Igual salari per igual treball! - Cap treball perillós per a les dones! - Dos mesos de llicència de maternitat totalment pagada! - Fora el matrimoni forçat! - Fora la poligàmia! - Aboliu l'hàbit de menysprear les dones!"* - Lemes de la *Unió de Dones del Vietnam*, 1930. Molt properes al PCI, Nguyen Thi Nam, afusellada per terratinent el 1953. <https://www.liberationschool.org/the-legacy-of-vietnamese-women/>

12 Andy Blunden, *The Vietnamese Trotskyists, 1987*. <https://www.ethicalpolitics.org/ablunden/works/vietnamese-trotskyists.htm>

13 Pel que sembla, el PCI va obligar els estalinistes a abandonar el front –semblaria que la IC no ho havia autoritzat, encara que sí el PCF-, tot i que, la regió sud del PCI encara insistia en la seva independència dins del PCI i el seu dret a oposar-se a la política del Front Popular.

14 Matías Villar: *Trotskisme i stalinisme a la revolució vietnamita de 1945. 1a part*. <https://prensaobrera.com/aniversarios/trotskyismo-y-stalinismo-en-la-revolucion-vietnamita-de-1945-4>

15 Ngô Văn Xuyet, *Ta Thu Thau: líder trotskista vietnamita*, <https://ceip.org.ar/Ta-Thu-Thau-lider-trotskyista-vietnamita>

16 Trotski, *Carta abierta a los obreros de la India, 25/07/1939, Escritos de León Trotsky 1939-40, págs. 33-34*

17 Nahuel Moreno, *Las revoluciones xinesa e Indoxina*. La major part d'aquest document va ser publicat al llibre "50 Years of World Revolution 1917-1967, An International Symposium", Merit Publishers, New York, 1968

18 **Luong Duc Thiep**. (1904, assassinat a Hung Yen el 1946). Intel·lectual que va publicar *Poesia de Vietnam (1942), Societat vietnamita (1944), Literatura i societat (1944), Poesia artística (1945), Història material (1945), Poesia vietnamita i literatura social, i la seva obra més destacada, Societat vietnamita des de la història primerenca fins als temps moderns*. Va quedar

silenciat fins a les seves reedicions el 2016

19 AWL i revisat per Pirani, *The forgotten massacre of the Vietnamese Trotskyists*. <https://www.workersliberty.org/story/2005-09-12/forgotten-massacre-vietnamese-trotskyists>
20 Lu Sanh Hanh (1947): *Algunes etapes de la revolució al sud del Vietnam*, Revolutionary History, Vol. 3 N° 2, 1990.

21 Extret de Richard Stephenson. *Stalinismo versus Socialismo Revolucionario en Vietnam*. <https://ceip.org.ar/Stalinismo-versus-Socialismo-Revolucionario-en-Vietnam1>

22 Esmentat per Lu Sanh Hanh (1947) a *Trotskismo y stalinismo en la revolución vietnamita de 1945. Segunda parte*. <https://prensaobrera.com/aniversarios/trotskyismo-y-stalinismo-en-la-revolucion-vietnamita-de-1945-3>

23 Richard Stephenson. *Ibid*

24 Lu Sanh Hanh, *La situación al Vietnam (1947)*, adoptat el 8 de juliol de 1947 en la forma de "tesi" pel Comitè Central Provisori de la *Lliga Comunista Internacional*. Per tant, constitueix una síntesi de la posició oficial de la LCI. <https://www.marxists.org/espanol/lu-sanh-hanh/3.htm>

25 [https://en.wikipedia.org/wiki/La_Lutte_\(newspaper\)#](https://en.wikipedia.org/wiki/La_Lutte_(newspaper)#)

26 **Tran Van Thach**, mestre, va prendre la direcció de *La Lluita*, després de l'assassinat de Ta Thu Thau. Arrestat pel *Viet Minh* amb joves militants amb escasses armes, l'11/10/1945. Ja no va conèixer la filla que va néixer al desembre. A la família li va arribar una nota de comiat amb el seu rellotge i la confirmació que l'havia executat el *Viet Minh*. El 1949, també van assassinar el seu fill de 16 anys i van arrestar la seva vídua, que va embogir i va ser reclosa fins a la seva mort el 2014.

27 Demian Paredes, *Ta Thu Thau, teórico y político revolucionario, 2008*. <https://ceip.org.ar/Ta-Thu-Thau-teorico-y-politico-revolucionario>

28 *Trotskismo y stalinismo en la revolución vietnamita de 1945. 3ª parte*. <https://prensaobrera.com/aniversarios/trotskyismo-y-estalinismo-en-la-revolucion-vietnamita-de-1945>

29 Lu Sanh Hanh, *Algunas etapas de la revolución en el sur de Vietnam, 1947*. <https://www.marxists.org/espanol/lu-sanh-hanh/2.htm>

30 Nahuel Moreno, *Las revoluciones china e Indochina*. *Ibid* https://www.marxists.org/espanol/moreno/obras/06_nm.htm#_Toc532482473

31. Nahuel Moreno, *Las revoluciones china e Indochina*. *Ibid*

32 *Ho Chi Minh y los trotskistas* en Cuadernos del CEIP León Trotsky, n 3, 2002: <https://ceip.org.ar/Ho-Chi-Minh-y-los-trotskyistas>.

33 Richard Stephenson, *Stalinismo vs ...* *Ibid*.

34 Workers' Liberty, *The forgotten massacre of the Vietnamese Trotskyists*. 12/09/2005 <https://www.workersliberty.org/story/-2005/09/12/forgotten-massacre-vietnamese-trotskyists>
